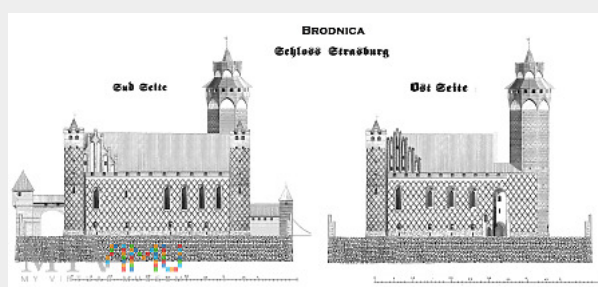

Klasyczne kasztele w pełni rozwinięte - Brodnica

Kolekcja:	Zamki Krzyżackie rysunki
Muzeum:	Muzeum Orłosa
Właściciel:	orlos52

Miejsce pochodzenia:	Polska
Stan eksponatu:	Bardzo dobry

Opis: Zamek w Brodnicy (ordensburg Strasburg) był trzecią budowlą po Gniewie i Radzynie Chełmińskim, zrealizowaną przez ten sam warsztat budowlany, jako konwentualny kasztel przeznaczony na siedzibę komtura. Właściwie był do nich bardzo podobny, choć miał już pewne nowatorskie rozwiązania, takie jak usytuowanie bramy bezpośrednio przy potężnym bergfriedzie, czy brak pomieszczenia pośredniego między kościołem zamkowym, a salą refektarza, czy ewentualnie kapitułarza, w zależności które z tych pomieszczeń lokowano w głównym skrzydle. Nowym rozwiązaniem było też to, że w skrzydle tym, nie ułożono bramy wjazdowej.

Budowa zamku Krzyżacy rozpoczęli prawdopodobnie około roku 1317, na co wskazują cechy architektoniczne samej budowli, jak również fakt, że w tym właśnie roku Zakon odkupił Ziemię Michałowską od księcia mazowieckiego. Koniec budowy mógł przypaść na podobnie jak wcześniejszych podobnych budowli na lata 1330-1340. Całe założenie składało się z zamku wysokiego na planie kwadratu, otoczonego parchamem z murem i nawodnioną fosą. Od północnego wschodu i południowego wschodu za fosą ułożono obszerne i umocnione przedzamcze, do którego prowadziły dwie bramy. Dom główny o bokach 45 x 45 m, miał trzech stron wieżyczki narożne, podobne do tych jak w zamkach w Gniewie i Radzynie, a w narożniku północnym potężny bergfried, najlepiej zachowany ze wszystkich stołpów krzyżackich. Wieża ma pełną wysokość 55 m, o rzucie oktagonalnym z drewnianym gankiem obronnym, osadzonym na kamiennych kroksztynach w dolnej części wieży od strony dziedzińca. W górnej części, umieszczono drugi ganek obronny o nietypowym rzucie szesnastokątnym, który nieznacznie wysunięto przed lico murów wieży. Efekt ten osiągnięto poprzez umieszczenie go na ośmiu ostrołukowych, otynkowanych na biało arkadach. W szczytowej partii wieży powtórzono ten sam motyw, dobudowując węższy pierścień zakończony krenelażem i nakryty stożkowym dachem. Komunikacja wewnętrzna w wieży odbywała po drewnianych schodach i drabinach. Wejście do samej wieży było około 15m na dziedzińcu zamkowym przez kładkę zwodzoną, zamykaną do jej wnętrza. Bergfried spełniał podwójną funkcję obrony bramy i przedbramia oraz wieży ostatecznej obrony. Zgromadzone były w nim zapasy uzbrojenia, żywności na kilkanaście dni oblężenia, posiadała też studnię oraz możliwe że otwór latrynowy. Korona wieży miała za zadanie prezentowania potęgi zakonu, dlatego nadano jej tak finezyjnie ozdobną formę, widoczną z daleka. Główne skrzydło

zamku wysokiego zorientowane było w kierunku południowo-zachodnim, od wschodu mieściło kościół zamkowy, który to według opisów z epoki należał do jednych z bogaciej zdobionych i wyposażonych, o czym świadczyć mogą znalezione w gruzach elementy zdobień detali architektonicznych oraz kamiennych rzeźb. W skrzydle tym nie umieszczono ani kapitułarza, ani refektarza, co było novum dla zamków konwentualnych. Umieszczono go północno-zachodnim, najdłuższym skrzydle zamkowym, od którego też poprowadzono ganek do wysuniętego przed mur parchamu gdaniska. Kapitułarz prawdopodobnie umiejscowiono w skrzydle południowo-wschodnim, tym samym co i brama. Wjazd na zamek prowadził poprzez szyje bramną i bramę umieszczoną w murze kurtynowym, przez co przejazd bramny był nie zadaszony, co również był nowe i stało się później typowe dla zamków budowanych w następnych latach. Ściany zdobiły romboidalne wzory z zendrówek podobnie jak w Radzynie. Brodnicki kasztel miał najmniej szczęścia z trzech podobnych, gdyż po 1772 roku rozebrano go z pełną konsekwencją i dopiero tzw. romantyczny zwrot ku średniowieczu uratował jego wieżę, kilka piwnic i resztki murów. Całe założenie po odgruzowaniu jest dzisiaj czytelne. Dzisiaj w piwnicach czynna jest ekspozycja detali architektonicznych pozyskanych z gruzowiska i innych gadżetów związanych z zamkiem.

Elewacje na podstawie planów C. Steinbrechta.

Rysunki, plany C. Steinbrecht

Plan całego założenia B. Wasik

Aksonometria moja z 1993 roku.

Inny rysunek zamku pod linkiem:

<https://myvimu.com/exhibit/54903025-brodnica-zamek-krzyzacki>